

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 153/08-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. januára 2009 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti Ing. I. K., Z., zastúpeného advokátom JUDr. Ing. B. P., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 259/98 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. I. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 259/98 p o r u š e n é b o l o .

2. Ing. I. K. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom jedentisíc eur), ktoré je Okresný súd Zvolen povinný mu zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Zvolen je povinný uhradiť Ing. I. K. trovy právneho zastúpenia v sume 223,46 € (slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsaťšesť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Ing. B. P., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 153/08-10 z 29. apríla 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. I. K. (ďalej len „sťažovateľ“) doručенú ústavnému súdu 31. decembra 2007, ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Zvolen (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 259/98.

Sťažovateľ uviedol, že namietanou nečinnosťou okresného súdu vo veci sp. zn. 10 C 259/98, v ktorej si na základe žaloby podanej 13. augusta 1998 v postavení navrhovateľa uplatnil nárok na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov a vydanie spoločných vecí proti odporkyni Mgr. D. B., bolo porušené jeho právo

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ uviedol, že v priebehu nasledujúceho obdobia (od podania návrhu na začatie konania do podania sťažnosti ústavnému súdu, t. j. spolu viac ako 9 rokov) sa opakovane domáhal odstránenia prietáhov v konaní na okresnom súde, ako aj na Krajskom súde v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“).

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že počas celého dlhoročného trvania súdneho sporu nijakým svojim konaním nespôsobil prietahy v súdnom konaní, a taktiež poukázal na skutočnosť, že vyčerpал všetky opravné prostriedky a iné právne prostriedky, ktoré mu právny poriadok na ochranu jeho práv a slobôd poskytuje.

Podstata námietok sťažovateľa spočívala v jeho názore, že nekonaním okresného súdu vo veci v dlhšom časovom úseku, došlo k prietahom takej intenzity, závažnosti a rozsahu, že ich nemožno kvalifikovať inak, ako zbytočné prietahy, v dôsledku čoho došlo postupom zo strany okresného súdu k porušeniu jeho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa názoru sťažovateľa okresný súd napriek tomu, že priznal svoju nečinnosť, v právnej veci neurobil zásadné kroky smerujúce k ukončeniu súdneho sporu, resp. k odstráneniu stavu právnej neistoty. Sťažovateľ ďalej podrobne opísal priebeh doterajšieho konania a presne uviedol úkony okresného súdu a doby, keď podľa jeho mienky došlo v konaní k zbytočným prietahom (o. i. aj obdobie v konaní od 6. decembra 1999, keď podal sťažnosť na prietahy okresnému súdu, do 28. júla 2003, keď v dôsledku pretrvávajúcej nečinnosti okresného súdu opätovne podal sťažnosť na prietahy krajskému súdu).

Sťažovateľ poukázal na to, že konanie vedené pod sp. zn. 10 C 259/98 na okresnom súde až do právoplatnosti súdneho zmiernu prebiehalo neprimerane dlho, t. j. už takmer

10 rokov. Sťažovateľ žiadal aj o poskytnutie finančného zadosťučinenia v sume 500 000 Sk a náhradu trov konania.

Sťažovateľ sa domáhal, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti vydal tento nález:

„Konaním Okresného súdu vo Zvolene sp. zn.: 10 C 259/98 bolo porušené základné právo Ing. I. K., bytom Z., zakotvené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a č. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv.

Krajskému súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn.: sp. zn.: 15 Co /177/2007 prikazuje konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná.

Ing. I. K., bytom Z., priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 500.000,- Sk (slovom päťstotisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd vo Zvolene povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd vo Zvolene je povinný zaplatiť trovy právneho zastúpenia Ing. I. K., bytom Z., za zastupovanie v konaní pred Ústavným súdom SR, na účet advokáta JUDr. Ing. B. P. vedený v T., a.s., pobočka B., č. účtu:...“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval, uznesením č. k. I. ÚS 153/08-10 z 29. apríla 2008 ju prijal na ďalšie konanie a vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľa a predseda okresného súdu oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Vyjadrenie predsedníčky okresného súdu č. Spr. 923/08 z 8. septembra 2008, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 16. septembra 2008, obsahuje chronologický priebeh konania počnúc od doručenia návrhu na začatie konania okresnému súdu 13. augusta 1998 a okrem iného a je v ňom uvedené:

„Vec napadla 13. 8. 1998 a vybavovala ju do 28. 5. 1999 sudkyňa M. K., ktorá bola uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici vylúčená z pojednávania a rozhodovania vecí na základe námietky navrhovateľa. Prietahy v tomto období v konaní nevznikli.

Opatrením predsedníčky súdu JUDr. V. Š. z 3. 6. 1999 bola vec pridelená sudkyňi prom. práv. A. V., ktorá vec vybavovala do 22. 3. 2001. Dňa 1. 5. 2001 sudkyňa nastúpila do dôchodku. Prietahy v konaní v tomto období vznikli, ale boli spôsobené tým, že sudkyňa bola dlhšiu dobu PN a potom nastúpila na liečenie.

Dňa 5. 6. 2001 bola vec pridelená opatrením predsedu súdu sudkyňi JUDr. M., ktorá sa cítila byť zaujatá a vec bola predložená Krajskému súdu v Banskej Bystrici na rozhodnutie o jej vylúčení. Spis sa vrátil z Krajského súdu v Banskej Bystrici dňa 14. 9. 2001.

Vo veci bol vykonaný rad ďalších úkonov potrebných pre ustálenie, ktoré z 59 vecí podľa návrhu patriacich do BSM, ako aj osobných vecí boli nadobudnuté za trvania manželstva účastníkov, prípadne neboli v priebehu konania vydané.“

Ústavný súd zo súvisiaceho súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 10 C 259/98 zistil priebeh a stav konania. Prehľad úkonov okresného súdu ním vykonaných v konaní vyplývajúci zo spisu sa zhoduje s tým, čo vyplýva zo zistení ústavného súdu. Pri celkovom hodnotení prietahov konania však ústavný súd bral do úvahy všetku dokumentáciu obsiahnutú v predložených spisoch a všetky okolnosti, ktoré z nej vyplývali.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie vecí.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania

postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na nutnosť opätovného nariad'ovania pojednávania, ako aj so zreteľom na nevyhnutnosť nariadenia znaleckého dokazovania, možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania však ústavný súd nemôže pripísať len na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci. Napokon ani predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení nenamietala zložitosť napadnutej veci. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov a ktorá nie je právne zložitá, ako to už skonštatoval ústavný súd aj vo svojom náleze č. k. II ÚS 200/05-19 z 15. marca 2006: „... pretože výklad a používanie platnej právnej úpravy sú stabilizované v judikatúre vyšších súdov.“

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pri preskúmaní spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by s'ťažovateľ prispel k zbytočným priet'ahom v konaní.

Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04). Ústavný súd zároveň pri posudzovaní prihliadal aj na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že okresný súd bol v spore, v ktorom bol s'ťažovateľ v postavení navrhovateľa, dlhšiu dobu v podstate nečinný. Nečinnosť okresného súdu charakterizuje konanie vedené pod sp. zn. 10 C 259/98 ako celok, a preto ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť sporadické úkony súdu (priet'ahy v období od 3. júna 1999, keď bola vec pridelená zákonnej sudkyňi, do 22. marca 2001, t. j. pred jej odchodom do dôchodku, bez vykonávania úkonov smerujúcich k meritórnemu skončeniu veci, opätovné nariad'ovanie a odročovanie pojednávania, celková dĺžka konania v trvaní viac ako 9 rokov atď.).

Argumentáciu okresného súdu spočívajúcu v poukázaní na skutočnosť, že „*priet'ahy v konaní v tomto období vznikli, ale boli spôsobené tým, že sudkyňa bola dlhšiu dobu PN a potom nastúpila na liečenie*“, resp. vzhľadom na opätovné nariad'ovanie a odročovanie pojednávania, ako aj nariad'ovanie znaleckého dokazovania, ktoré mali prispieť k celkovej dĺžke konania, ústavný súd neakceptoval. Uvedené skutočnosti jednotlivo ani vo vzájomnej spojitosti nemôžu odôvodňovať celkovú neprimeranú dĺžku posudzovaného súdneho

konania, ktoré doteraz, t. j. od podania žaloby 13. augusta 1998 až do momentu nadobudnutia právoplatnosti uznesenia krajského súdu sp. zn. 15 Co/177/2007 predstavovalo viac ako desať rokov.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 259/98 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd neprikázal krajskému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 259/98 konal bez zbytočných priet'ahov, keďže vec už bola právoplatne ukončená uznesením krajského súdu sp. zn. 15 Co/177/2007 o schválení súdneho zmieru.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 500 000 Sk z dôvodov uvedených v sťažnosti, poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce namietané porušenie základného práva (doterajšiu dĺžku súdneho konania, dobu preťahov okresného súdu v konaní) ústavný súd považoval za odôvodnené priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 1 000 eur, ktoré mu je okresný súd povinný zaplatiť.

Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyčíslil trovy konania celkovou sumou 223,46 eur za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (vypočítanú zo základu priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2007 v sume 19 056 Sk), t. j. 2-krát 105,42 eur a 2-krát 6,31 eur za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné.

Podanie právneho zástupcu sťažovateľa doručené ústavnému súdu 15. augusta 2008 (odpoveď na výzvu ústavného súdu o nutnosti nariadovať ústne pojednávanie) nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na absenciu ústavnoprávneho rozmeru v jeho obsahu ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. januára 2009